سرمقاله

تفکر انتقادی مهارتی است که باید آموخته شود

ادامه از صفحه ۱

.. توانایی یافتن و انتخاب راه‌حل‌های جدید را می‌آموزد. در حقیقت تفکر خلاق تفکر ابتکاری و نوآور است.

گیلفورد در سال‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ در مورد هوش و ساختار هوش مطالعات گسترده‌ای داشت و مقالات و تحقیقات متعددی در این زمینه منتشر کرد. وی نتایج مطالعات خود را در کتابی تحت عنوان "ماهیت هوش انسانی" نگاشت و در این کتاب از دو اصطلاح تفکر واگرا و تفکر همگرا نام برد. به اعتقاد گیلفورد ویژگی تفکر همگرا، قفل شدن روی یک ایده‌ی مشخص یا ایده‌های مشابه آن است.

افرادی که به شیوه‌ی همگرا فکر می‌کنند، اگر یک پاسخ به ذهنشان برسد، دیگر به‌دنبال نمی‌توانند به پاسخ دیگری فکر کنند. اگر هوچتین کنند، پاسخ‌های دیگر ماهیت متفاوتی نخواهند داشت؛ بلکه کمابیش تغییر یافته‌ی همان ایده‌ی اصلی خواهند بود.

افرادی که تفکر همگرایانه دارند به‌صورت مشخص، آشنا و سازمان‌یافته به مسائل نگاه می‌کنند و تفکری منطقی دارند. آن‌ها جواب‌های منطقی که در چارچوب‌های عقلی و اندیشه‌ای می‌گنجد را پیش‌روی مسائل می‌گذارند.

تفکر همگرا گونه‌ای خاص از بینش و نگاه به محیط و اتفاقات پیرامون زندگی است که براساس پیش‌فرض‌ها و راه‌حل‌های منطقی که از قبل امتحان شده‌اند و دیگران آن‌ها را تجربه کرده‌اند انجام می‌شود. اما مقابل، تفکر واگرا بر راه‌حل‌های نوآورانه و خلاق متمرکز می‌شود. افرادی که تفکر واگرا را دارند، معمولا از روش‌های غیرمعمول، خلاق و عجیب برای حل مسائل و چالش‌ها استفاده می‌کنند.

تفکر واگرا در پی شکستن چارچوب‌های ذهنی و کلیشه‌های معمول است و یکی از پیش‌شرط‌های مهم تفکر خلاق و خلاقیت به‌حساب می‌آید. درواقع تفکر واگرا افراد را قادر می‌سازد که اطلاعات را سازمان‌دهی کنند و جواب‌های جدید بسازند. گیلفورد معتقد است در دانشتن یک تفکر واگرا سه عامل دخالت دارند:

۱- سیالی (توانایی ارائه ایده‌ها یا راه‌حل‌های متعدد برای یک مسئله)

۲- اصالت (توانایی تولید ایده‌هایی که قبلاً کسی ارائه نکرده باشد)

۳- انعطاف‌پذیری (توانایی تفکر دربارهٔ روش‌های مختلف برای حل یک مسئله در زمان واحد)

بررسی‌های انجام‌شده نشان‌دهنده این واقعیت است که در مدارس عمدتاً تلاش می‌شود تا دانش آموزان به نتایج منطقی و موردنظر معلم و برنامه‌های از پیش تعیین‌شده دست یابند که در نتیجه این رویکرد، پرورش افراد دارای تفکر تحلیلی و منطقی است که در حل مسائل عمدتاً به دنبال راه‌حل‌های از پیش تعیین‌شده، درست و مشخص هستند

با توجه به تعریف تفکر واگرا، خلاقیت مجموعه ویژگی‌ها و توانایی‌های انسانی است. در واقع، خلاقیت همان تفکر واگراست، یعنی تفکر از جهات مختلف و ابعاد گوناگون. نه بیافی دیگر در صورتی می‌توان یک فرد را خلاق نامید که از ویژگی‌های تفکر واگرا در فرایند حل مسئله استفاده کند و این مهارتی است که باید در دانش آموزان تا اندازه زیادی رشد کند چراکه زندگی در دنیای در حال تغییر مداوم که در آن نیمه‌عمر اطلاعات تا اندازه زیادی کاهش یافته و شاید به کمتر از یک سال رسیده باشد، بجای تلاش در حفظ مطالب، نیازمند یادگیری حل مسائل کوچک و بزرگ است و این گونه است که یک فرد برای زندگی در چنین محیطی آماده می‌شود و راه رسیدن به این توانایی، علاوه بر آموزش در خانواده نیازمند توجه بیشتر در مدارس است.

با این اوصاف بسیار روشن است که آینده کشور نیازمند افرادی است که توانایی خلق و ساختن به شکل جدید را داشته باشند چراکه با رشد و پیشرفت فناوری و پیدایش نیازهای جدید، بسیاری از مشاغل کنونی به‌احتمال‌زیاد در سال‌های آینده کاربردی نخواهند داشت و کشور نیازمند پیدایش مهارت‌ها و خدمات و امکانات جدیدی خواهد بود که فقط از راه خلاقیت و توسط انسان‌های خلاق ایجاد و گسترش داده خواهند شد.

علاوه بر موضوع اشتغال اختراعات، اکتشافات علمی و با ایجاد مراکز علمی نوآورانه روی دیگر این سکه است که به پیشرفت کشور کمک شایانی می‌کند و در راستای رفع نیازهای جدید خواهد بود.

برای پرورش تفکر خلاق و خلاقیت باید برای دانش‌آموزان فضای مناسبی فراهم، ساخت تا بتوانند بدون دغدغه و ترس از مورد قضاوت قرار گرفتن و مورد تمسخر قرار گرفتن از سوی معلم و یا سایر دانش‌آموزان، ایده‌های ناب خود را ارائه دهند و آن‌ها را در معرض آزمایش قرار دهند.

برای مثال معلمان مدارس می‌توانند از روش‌هایی که در ادامه بیان می‌شوند در کلاس خود استفاده کنند: روش‌هایی مانند سؤال پرسیدن از دانش‌آموزان، تشویق کنجکاوی و جستجوی دانش‌آموز برای رسیدن به پاسخ، به‌کارگیری روش بارش مغزی در کلاس، احترام به ایده‌ها و نظرهای مختلف دانش‌آموزان، تشویق اکتشافات دانش‌آموزان، عدم مقایسه عملکرد دانش‌آموزان با هم، استفاده از مثال‌هایی که سبب جرقه زدن ایده‌ها در دانش‌آموزان می‌شود، آماده‌سازی فضا و در اختیار گذاشتن مواد و وسایل مورد نیاز دانش‌آموزان در کلاس درس، توجه به فرایند انجام کار به‌جای تمرکز بر نتیجه، دادن زمان کافی برای انجام تکالیف و پروژه‌ها و درنهایت ایفای نقش معلم به‌عنوان راهنما در زمان انجام فعالیت‌های درسی ازجمله مهم‌ترین نکات و رهنمودهای حلمی پرورش خلاقیت دانش‌آموزان هستند.

بدیهی است دانش‌آموزانی که با چنین شرایطی پرورش می‌یابند آمادگی رویاروی با مسائل پیش رو و غیرقابل‌پیش‌بینی را دارند و به‌راحتی می‌توانند توانایی حل مسئله مبتنی بر خلاقیت خود را به موقعیت‌های گوناگون منتقل کرده و برای زندگی در آینده آماده شوند؛ آمادگی که ضامن پیشرفت شخصی و در پی آن پیشرفت کشور خواهد بود.

دکتر امیر مثنوی
عضو هیات علمی گروه علوم تربیتی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز
Alborz.payam@gmail.com

دفتر اطلاعات و داده‌های آب کشور گزارش کرد:

کاهش ۲۵ تا ۷۸ درصدی میزان آب ۱۰ سد مهم کشور

وضعیت ۱۰ سد مهم که تامین کننده آب شرب و کشاورزی کشور را بر عهده دارند از ابتدای سال آبی جاری تا روز ۲۶ آذرماه با کاهش ۲۵ تا ۸۷ درصدی میزان موجودی نسبت به سال آبی گذشته مواجه هستند

به گزارش پیام آشنا، امسال سومین پاییز پیاپی خشکسالی را سپری می‌کنیم و بارش‌ها با کاهش شدید همراه بوده و به دنبال آن وضعیت بسیاری از سدهای کشور متأثر از کاهش بارش شده است.

تازه‌ترین گزارش دفتر اطلاعات و داده‌های آب کشور نشان می‌دهد که تعداد زیادی از سدهای مهم شرب و کشاورزی با کاهش آبی روبرو هستند.

بر اساس این گزارش، سد شهید رجایی مازندران از ابتدای سال آبی جاری تا ۲۶ آذرماه ۳۰ میلیون مترمکعب موجودی آب دارد که در مقایسه با مدت مشابه پارسال ۵۶ درصد کاهش دارد که تنها ۱۹ درصد پرشدگی آب دارد.

سد شهید بیجار گیلان نیز از ابتدای سال آبی جاری تا ۲۶ آذرماه ۴۳ میلیون مترمکعب آب دارد که نسبت به مدت مشابه پارسال ۵۶ درصد کاهش یافته که تنها ۱۹ درصد پرشدگی آب دارد.

سد پلزده خرداد در حوضه آبریز قم رود هم از ابتدای سال آبی جاری تا ۲۶ آذرماه تنها ۵۱ میلیون مترمکعب موجودی آب دارد که نسبت به مدت مشابه پارسال ۳۹ درصد کاهش یافته است. میزان پرشدگی فعلی این سد نیز ۲۶ درصد است.

موجودی آب در سد سفیدرود گیلان از ابتدای سال آبی جاری تا ۲۶ آذرماه به رقم ۱۳۲ میلیون مترمکعب رسیده که در مقایسه با مدت مشابه پارسال ۳۷ درصد کاهش داشته و میزان پرشدگی در حال حاضر این سد هم ۱۳ درصد است.

سد دوستی خرسان رضوی هم از ابتدای سال آبی جاری تا ۲۶ آذرماه ۲۰۰ میلیون مترمکعب آب دارد که نسبت به مدت مشابه پارسال ۳۴ درصد کاهش دارد و درصد پرشدگی آن ۱۶ درصد است.

سد کمال صالح استان مرکزی با ۳۳۱ میلیون مترمکعب موجودی آب با کاهش ۲۹ درصدی نسبت به پارسال روبرو است.

سد اکباتان، آبشینه همدان همچنان از وضعیت اسفناکی است بطوری که موجودی فعلی آب آن یک میلیون مترمکعب است که در مقایسه با مدت مشابه پارسال کاهش ۸۷ درصدی را نشان می‌دهد.

درصد پرشدگی این سد هم ۴۱ درصد است.

سد تهم زنجان هم از ابتدای سال آبی جاری تا ۲۶ آذرماه ۴۱ میلیون مترمکعب آب دارد که در مقایسه با زمان مشابه در سال آبی پارسال ۵۵ درصد کاهش را نشان می‌دهد. میزان پرشدگی این سد هم ۱۶ درصد است.

چاه نیمه‌های سیستان و بلوچستان از ابتدای سال آبی جاری تا ۲۶ آذرماه ۱۴۱ میلیون مترمکعب موجودی آب دارند که در مقایسه با مدت مشابه پارسال ۵۵ درصد کاهش دارد. میزان پرشدگی این چاه نیمه‌ها به ۱۰ درصد رسید.

سد ایلام از ابتدای سال آبی جاری (ابتدای مهر) تا ۲۶ آذرماه ۱۸ میلیون مترمکعب آب دارد که در مقایسه با مدت مشابه پارسال با کاهش ۴۹ درصدی همراه شده و میزان پرشدگی فعلی آن نیز ۲۹ درصد است.

موجودی آب در سد کرخه از ابتدای سال آبی جاری تا ۲۶ آذرماه ۶۰۶ میلیون مترمکعب است که در مقایسه با مدت مشابه پارسال ۴۲ درصد کاهش را نشان می‌دهد. سد کرخه اکنون ۱۱ درصد پرشدگی دارد.

اخلالگر بازار ارز در کرج دستگیر شد

رئیس پلیس امنیت اقتصادی البرز از دستگیری یک اخلالگر ارزی در شهرستان کرج خبرداد و گفت: در بازرسی دمنی از این فرد بیش از ۱۹ هزار و ۵۰۰ واحد انواع ارز کشف شد.

به گزارش پیام آشنا، سرهنگ مهدی افشاری اظهار کرد: با توجه به نوسانات ارزی هفته های اخیر به منظور تشدید مقابله با اخلالگران بازار ارز با انجام اقدامات پلیسی یکی از دلالان بازار ارز شهر کرج شناسایی و با دستور مقام قضائی دستگیر و در دستور کار قرار گرفت.

وی افزود: کارآگاهان تیم عملیاتی مقابله با اخلالگران بازار ارز پس از شناسایی محل تردد این متهم در یک عملیات غافلگیرانه او را دستگیر کردند که ارزش ارز مکشوفه از متهم توسط کارشناسان حدود چهار میلیارد ریال برآورد شده است.

افشاری با اشاره به اینکه پس از تشکیل پرونده، متهم برای سیر مراحل قانونی به مراجع قضایی معرفی شد، از هوشمندان خواست در صورت مشاهده هرگونه فعالیت مشکوک اقتصادی موضوع را از طریق سامانه فوریتی پلیس ۱۱۰ اعلام کنند تا پلیس امنیت اقتصادی با مقابله فوری با اخلالگران اقتصادی شرایط را برای فعالیت‌های سازنده و زمینه‌یابی در راستای حمایت از معیشت مردم عزیز کشورمان فراهم کند.

جاده کردان تعریض می‌شود

سرپرست معاونت هماهنگی امور عمرانی استانداری البرز گفت: طرح بهسازی ورودی کردان به طول ۱۷۰۰ متر تا پایان سال جاری افتتاح و به بهره‌برداری می‌رسد

به گزارش پیام آشنا، احمد افضلی در جلسه بررسی مسائل و مشکلات جاده کردان اظهار کرد: این جلسه پیرو بازدید استاندار البرز که با همراهی نماینده مردم شهرستان ساوجبلاغ، نظر آباد، طالقان و چهارباغ طی روزهای گذشته صورت گرفت، برگزار شده است که امیدواریم پس از رفع مسائل و مشکلات فعلی شاهد بهره برداری از طرح باشیم.

وی افزود: در حال حاضر بررسی وضعیت میدان در ورودی جاده، جابه جایی تیرهای برق و همچنین ساقدشی ورودی شهرک برکت از اهم مواردی است که باید از سوی متولیان امر مورد توجه و دقت نظر قرار گیرد تا در زمان اجرای طرح با مشکل مواجه نشویم

این مسئول خطاب به فرماندار شهرستان ساوجبلاغ تاکید کرد: باتوجه به اهمیت موضوع ظرف یک هفته نسبت به برگزاری جلسه شورای ترافیک شهرستان اقدام لازم صورت پذیرد و بازنتیجه خواهد داشت. گفت: گوگها با عبرستان در مسیر قبلی طرح تداوم پیدا می کند و ما در مسیر دیپلماسی رسمی آمادگی داریم که هر زمان که طرف سعودی آمادگی داشته باشد نسبت به بازگشایی سفارتخانه‌های دو کشور و بازگشت روابط دو کشور به حالت عادی حرکت کنیم.

این دیپلمات عالی رتبه ایرانی گفت: این طرف سعودی است که باید تصمیم بگیرد که چگونه رویکرد سازنده‌ای در برابر ایران داشته باشد.

وی همچنین در پاسخ به این سوال که آیا در حاشیه نشست امان با آقای بورل که در این نشست حضور خواهد داشت دیدار و رایزنی می کند، گفت: قرار است آقای بورل و آقای موراتینوس در این نشست حضور پیدا کنند. همانطور که پیش از این گفته‌ام هماهنگی‌ها و گفت‌وگوهای همکارم آقای باقری با آقای موراداله دارد و تماس‌های من و گفت‌وگوهایم با آقای بورل نیز به صورت جدی در جریان است و این فرصت مناسبی است که بتوانیم گفت‌وگوها را تکمیل کنیم.

وزیر خارجه در پاسخ دیگری از صحبت‌های خود در این ارتباط با انتقاد از رویکرد آمریکایی‌ها در ارتباط با تحولات داخلی ایران در طول سه ماه گذشته و با ابراز قدردانی مبنی بر اینکه شاهد تغییر رویکرد و واقع بینی این کشور باشیم، گفت: آمریکایی‌ها باید بین رایکاری و درخواست برای رسیدن به توافق یکی را انتخاب کنند.

وی همچنین در پاسخ به سوال دیگری در مورد نشست اخیر پمپئو با نمایندگان از اعضای گروهک تروریستی منافقین در آمریکا گفت: پمپئو عنصر تاریخ مصرف گذشته آمریکاست و با عده‌ای که تاریخ مصرفشان گذشته است و دست‌شان به خون ۱۷ هزار هموطن ایرانی آلوده است نشستی را برگزار کرده است که این نشست‌ها فاقد ارزش و تاثیر گذاری است.

طرح استیضاح وزیر اقتصاد صحت ندارد

عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی اخبار منتشره درباره استیضاح وزیر امور اقتصادی و دارایی را رد کرد.

به گزارش پیام آشنا، محسن علیزاده درباره برخی ادعاها مبنی بر استیضاح احسان خاندوزی وزیر امور اقتصادی و دارایی گفت: چنین موضوعی در مجلس مطرح نشده و طرحی در جریان نیست و انتشار این خبر صحیح نیست.

به گزارش پیام آشنا، محسن زنگنه